

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

University of Toronto
John P. Robarts Research Library

This title was microfilmed with the generous permission of the rights holder:

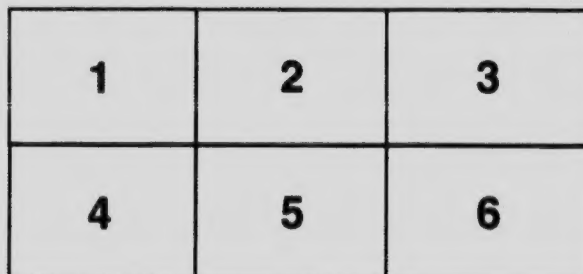
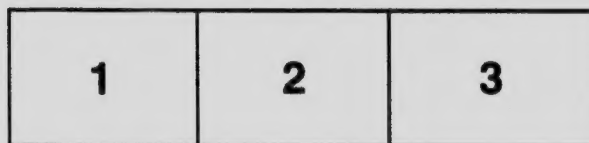
Luba Kowbel Yankowich &
Olga Kowbel-Karmanin

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▼ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

University of Toronto
John P. Robarts Research Library

Ce titre a été microfilmé avec l'aimable autorisation du détenteur des droits:

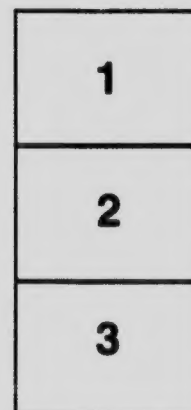
Luba Kowbel Yankowich &
Olga Kowbel-Karmanin

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▼ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

Українізація

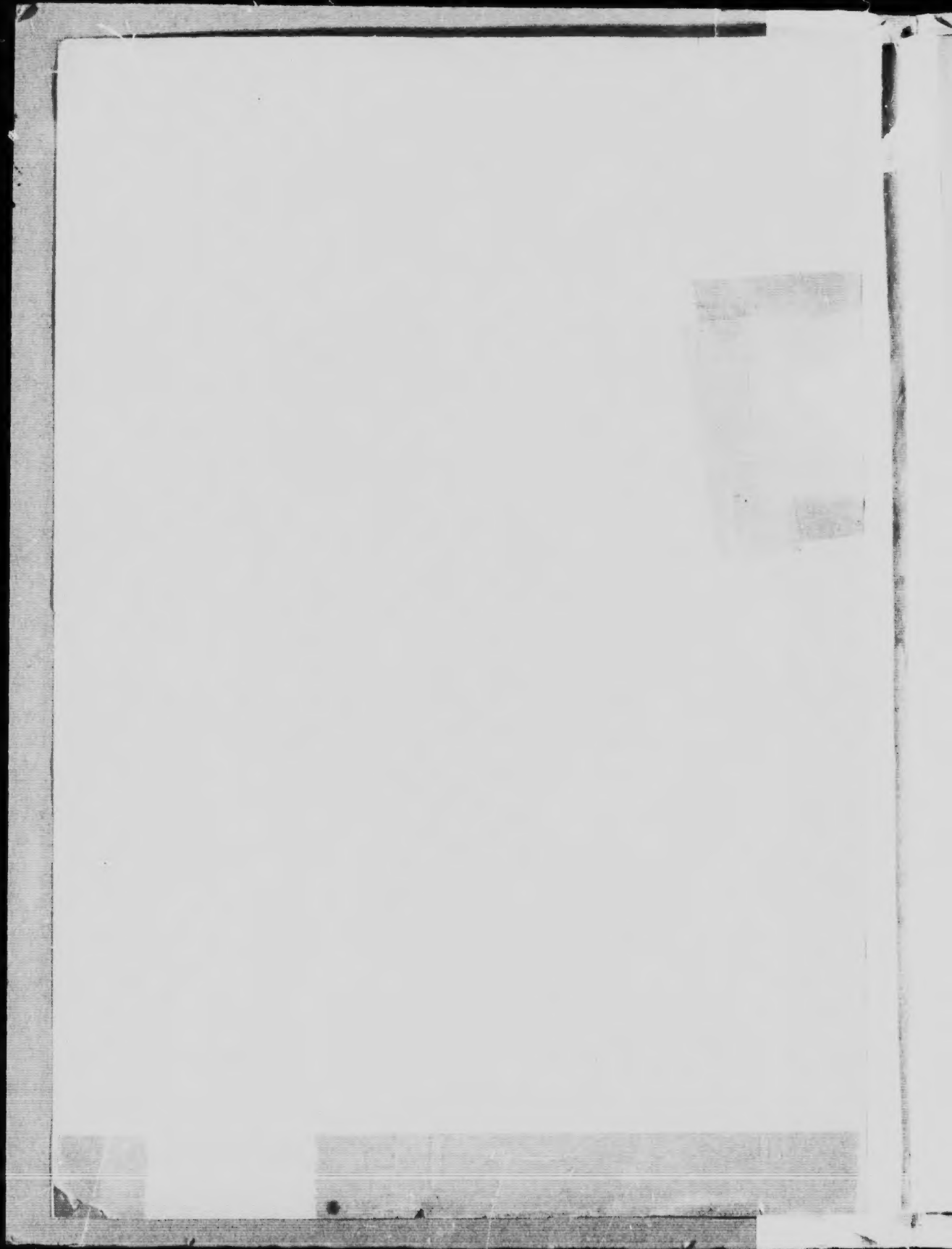
КОМЕДІЯ НА ОДНУ ДІЮ

з часів голосної українізації України
Москалями.

Написав С. Ковбель

Ціна 20 центів

Printed in Canada

Kovbel', S

ukrainizatsiia

Українізація

КОМЕДІЯ НА ОДНУ ДІЮ

з часів голосної українізації України

Діалогічними.

Написав С. Ковбель

Ціна 20 центів

Printed in Canada

PG

3979

K63U5

ДІЄВІ ОСОБИ:

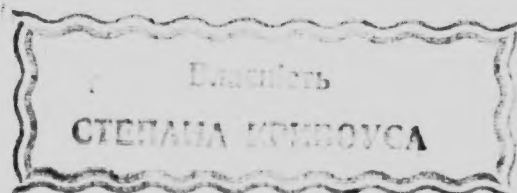
ЗИНЬКО ЧЕПІЛЬ, молодий кремезний селянин

ІВГА, його жінка

МІША РУБАШКІН, молодий москаль, комуніст

ХОМА, підстаркуватий парубок, паймит (вай-
луватий.)

Діється на селі під свіжою владою комуністів.

ЯВА І.

Сільська хата у більшому селі у Полтавщині. Обстановка звичайна як на селі у заможного селянина. По стінах образи обвішані рушниками, в куті велика піч з запічками і під запічком великий отвір, де звичайно держать зимою деякі припаси для кухні. На стіні зеркало.

Коло стола сидить Івга, молодиця і шиє.
(При підняттю завіси входить Зінько. Сердито кидає шапкою до стола і кричить:)

ЗІНЬКО: — А щоб ти на вербі повісився, бісів москалю! Щоб тобі твоя московська пика на собачу перемінилась! Ти думаєш, що на дурачка попав? Який мені комлизан вилупився!.. Кулак, каже. Та ти, мабуть і не чув ще що таке мужицький кулак. Почуєш ти ще його на твоїй кацапській морді!

ІВГА: — Ну, то чого розходився?.. Що таке скоїлося?

ЗІНЬКО: — От не питай, бо стара будеш!

ІВГА: — Ну та в чім діло?.. Кажи!

ЗІНЬКО: — Якийсь чортів комлизан вигадали. Каже від кулака нада землю взять. Та я тобі москалю і з кулаком наставлю. Бач який...

ІВГА: — (усьміхається) Так казав? А хтож то той кулак?

ЗІНЬКО: — А хтож би як не я?... Босячня чортова!... Думає, що земля то це вже хліб. Та тобі, босяку собачий, хоч і тисячу десятин землі віддай, то ти все таки з голоду здохнеш!

ІВГА: — Чогож з голоду?... Землюж обробить
всякий зможе, а обробивши і хліб оуде!

ЗІНЬКО: — Та ти премудра. Мабуть не даром
тебе рябком охрестили.

ІВГА: — Ха—ха—ха—ха! Мене, рябком?... Та
хто?...

ЗІНЬКО: — Хто?.. Твої товариші, що прийшли
карнізувати на нашу голову!..

ІВГА: — А це певно товариш Рубашкін?..

ЗІНЬКО: . Він, він самий! Отце тільки що ви-
брали комлизаном!

ІВГА: — Та що ти плетеш?.. Яким комлиза-
ном?.. Цеж сьогодні вибирали комітет не-
заможників. По їхньому Комнезам. Це так,
щоб по менче і лекше було вимовлять.

ЗІНЬКО: — О! Та ти моя грамотниця. Я знаю!
Взялась карнізувать кацапню на свою дур-
ну голову!

ІВГА: — Може українізувать, а не карнізу-
вать?... Ну то і взялась. І щож ти бачиш в
тім лихого?

ЗІНЬКО: — Що лихого?.. То вже на Україні не
стало Українців, що аж москалі підшива-
ються? Та я тобі кажу, що як він сюди зай-
де то я йому такого карніза на лобу видру-
кую, що і собака язиком не злиже!

ІВГА: — Що ти?.. Хибаж то він сам?.. Його пі-
слав сюди головний Ревком!

ЗІНЬКО: — А щоб ти сказала з твоїм грив-
ком!.. Отце мені чорт надав попасти в со-
бачу сімю!.. З рябком оженився, а рябко так
всяку тобі собачню на голову пре!

ІВГА: — Та що за рябко тобі в голову вбився?

ЗІНЬКО: — Спитаєш свого облизана!.. Я знаю чому він тебе рябком охрестив! Каже: "Товаришка Івга Прокоповна харашо пішеть по хахлацьки, вона то і буде у нас рябком!"

ІВГА: — Не вжеж?.. Так сказав?.. Міша Рубашкін?..

ЗІНЬКО: — Ге?.. Дурака корчиш?.. А що то ти отце вчора за письмо писала та носила у волость? Га?..

ІВГА: — Ха—ха—ха—ха!.. Так ось де той рябко?.. Ха—ха—ха!

ЗІНЬКО: — Не регочися, бісова худоба, бо я і тебе зкарнізую! Коли вже рябком стала, то думаєш, що вже і лаять по собачому треба?

ІВГА: — Робкор... не рябко!.. Робкор, цебто робочий кореспондент! Ха—ха—ха!

ЗІНЬКО: — Розходент?.. Отце пеня на мою голову!.. Та у нас же на робочих ніяких розходів не було. Хома ще у покійного батька служив. Тай до мене сам він упросився. Яж кажу, що ще новий налог прийдеться плати ти! Дивись яка економша!

ІВГА: — Спамятайся, чоловіче!.. Який там розход?... Кореспондент!.. Це той, що пише відомости із села в столицю!

ЗІНЬКО: — Так ось куди карлючка закандзюбилась?.. Ну признавайсяж зараз, до кого ти писала вчора?

ІВГА: — Таж до Харківського Комуніста писала про наш ревком!

ЗІНЬКО: — А хибаж, що наш гривко?

ІВГА: (сердито) — Що?.. Собака! (встає і іде в бік).

ЗІНЬКО: — Так це треба аж до харківського комуніста писати, що у нас собака гривко?

ІВГА: (на бік) — Йолоп!..

ЗІНЬКО: — Ага!.. Вже знаю!.. Коли знаєш як собака зветься, покличеш по імені, то й не брехатиме!.. Не мішатиме в ночі до чужої жінки заходить.

ІВГА: — Та що ти вигадуєш?..

ЗІНЬКО: — Вигадую?.. А скажи мені, що то за такий комуніст у Харкові є, тай коли то ти з ним успіла запізнатися?

ІВГА: — Та це газета, тумане поперечний!.. Газета, що пише про українізацію села!

ЗІНЬКО: — Котрого села?

ІВГА: — Таж нашого!.. Котрогож?.. Нашого, другого, десятого, сотного, по всій Україні!

ЗІНЬКО: — Отце вигадали!.. Українізувать українські села!.. Та як?.. Чим?.. На що?

ІВГА: — На що?... На те, щоби стало українським!

ЗІНЬКО: — А хибаж воно тепер яке, татарське?

ІВГА: — Та не татарське, а це так мову справляють, щоби кожному була приступна хто її не розуміє!

ЗІНЬКО: — А ось ти мене здається розумієш!..

ІВГА: — Я тебе розумію, що ти йолоп!.. Таж треба, щоби і начальство також нас розуміло.

ЗІНЬКО: — Себто та московська зволоч, босячня?

ІВГА: — Начальство, а не босячня!

ЗІНЬКО: — А тож хиба по якому нас кулаками прозвали, не по українськи?.. Нас українців з діда прадіда?.. Та ще і на землю нашу рота роззявляють?..

ІВГА: — Аякжеж?.. Хотять справедливости. Хотять, щоби не було так як за царя, що одним з жиру роздувало пуза, а другі пухли з голоду!

ЗІНЬКО: — То це так по їхньому гладко виходить!.. Чомуж вони там в своїй кацапії таких благ не заводять, а сюди пруться, як мухи у спасівку до стерва, га?

ІВГА: — Заводять і там, не журись!

ЗІНЬКО: — Дай голопятому свою землю, то він буде надіятись на печені воробці і далше пухнути з голоду, тай ти з ним враз. Земля не накормить неробу!

ІВГА: — У нас неробів не буде. Всіх заставимо працювати.

ЗІНЬКО: — І твого Аврамка також!

ІВГА: — І Аврамка також!

ЗІНЬКО: — Цікаво буде побачить його зимою з ціпом на току!

ІВГА: — Цікаво?.. А ще і на твоїм!

ЗІНЬКО: — На моїм?.. А не діжде!.. Я з ним ону чів не скуповував!.. То по твоїому він буде мою землю орати, а я піду ганчірками торгувать, чи що?

ІВГА: — У нас же сорок десятин. Трійцять же нам все таки по новому закону оставлять.

ЗІНЬКО: — А трійцять їм болячок в печінку!..

То ти думаєш, що я так і віддам їм своїх десять десятин?.. Віддам батьківську кривавицю босячні, що боїться і рук замазати?.. Не діждуть!

ІВГА: — Ну і щож ти вдієш?.. У них сила...
За ними закон!

ЗІНЬКО: — Я скорше на шибеницю підучим їхньому законові підчинюся!

ІВГА: — А Митрофана Галайду тямиш?

ЗІНЬКО: — Це друге діло!.. У нього було двісті десятин. Отце то кулак!.. Вісім наймитів, паровик з молотілкою, отари овець, табуни коней, скрині тріщали від карбованців, а я все голими руками!

ІВГА: — От бачиш. Вісім наймитів!.. А наймити не люде?.. Вони і наймитами тому, що землі у них з роду не було. А тепер вони, бачиш, порівнялися, хазяїнами стали!

ЗІНЬКО: — Хазяїнами??? ..

ІВГА: — Голими руками земельки не обробиш!

ЗІНЬКО: — Чогож то голими?.. У Митрофана сорок пар волів забрали, то деж вони ті воли? Деж ті плуги та рала, та борони, га?

ІВГА: — Волів гвардійці забрали в дивізію.

ЗІНЬКО: — Тай порізали на шкури, правда?..

Ну вже ти як хочеш, а я скорше із тебе шкуру зідру тай з твого облизана, чим дозволю хотьби одного паршивого хвоста з обори взяти!

ІВГА: — То і підеш туди куди Митрофан пішов!

ЗІНЬКО: — А ти останешся тут?

ІВГА: — Останусь!

ЗІНЬКО: — Останеш?.. Рябком служить на радість паршивцям?.. А не діждеш!.. Я своїми руками задавлю тебе!

ІВГА: — Не задавиш!.. За мене заступляться!.. У нас чрезвичайка не спить!

ЗІНЬКО: — У вас, себто у кого у вас?

ІВГА: — Е!.. Та що з тобою говорити?..

ЗІНЬКО: — То і замовчи!.. Все одно нічого не тямиш!

ЯВА 2.

(Входить Хома).

ХОМА: — Товаришко!.. Там вас кличуть у сіль раду. Якись бумаги чи що прийшли.

ІВГА: — Хто кличе?.. (бере свиту і хустку).

ХОМА: — Аврамко переказував!

ЗІНЬКО: — Ага, біжи, біжи!.. Рябком скачи!..

ІВГА: — Подавись ти своїм рябком!.. (виходить сердита).

ЯВА 3.

Зінько і Хома.

ЗІНЬКО: — А то відколи ти затоваришував з моєю жінкою?

ХОМА: — Відколи?.. Ще від ліворучії наказали себе товаришкою звать. Я аж мало не плавав. Бо деж то хто коли чув таке?.. Я кажу хозяйко, таж я наймит ваш, а вони...

ЗІНЬКО: — А вона що?..

ХОМА: А вони як ухопили кочергу тай таки прямо по голові. Не смій, кажуть, білі мене хозяйкою звать!.. Тепер, кажуть, лі-

воруція якась, то ти вже не будеш більше наймитом. Я аж упрів з переляку!.. Отце, думаю, напасть!.. Ціле літо працював, а те пер на зиму одправляють. Я хотів зараз вам хозяїне, пожалітись. Я їй Богу нічого не провинився.

ЗІНЬКО: — Так чомуж не пожалівся?

ХОМА: — Боявся!.. Сказали, що і вас, хазяїне, вже не буде. Мені вас так жалко стало, що я з тиждень не спав і не їв! А ще як хозяйка почали мене дражнить товаришом, то мені, їй Богу, так як би хто миш за пазуху вкинув!

ЗІНЬКО: — А ось ти вже і сам бовкнув хозяйці товаришко!.. Вже привик?

ХОМА: — Я, їй Богу, не хотів. Та я вам ще всього не сказав.

ЗІНЬКО: — Так кажи все, кажи!

ХОМА: — Това... Хазяйка ще казали, що всіх наймитів будуть тепер гарнізувати.

ЗІНЬКО: — Гарнізувати?.. А то як, на що?

ХОМА: — А я знаю?.. Казали, що як наймити будуть гарнізовані, то заберуть від хозяїв і землю і худобу і все добро, та ще і..

ЗІНЬКО: — Та ще й хозяйок?..

ХОМА: — Та ні, цего не казали, але воно на таке виходить. Кажуть, що тільки якусь цидулку підписати у волості, тай вже бери собі кого хочеш за жінку, хоч би і хозяйку свою, нікого не питаючи. А я, їй Богу, не хочу!

ЗІНЬКО: — А де ти вчера вечером ходив?.. Ка-

жи!

ХОМА: — Я все скажу хазяїне, тільки не лайте.

ЗІНЬКО: — Не буду. Кажи!

ХОМА: — Митрофанів Пилип кликав на гарнізацію. Там якийсь жид чи кацап так розкричався, та тільки чорт його і розбере про що він так говорив. Тільки знаю, що гарнізуватися казав.

ЗІНЬКО: — Ну і що? Гарнізували і тебе?

ХОМА: — Мене?.. Або я дурний?.. От Пилип хвалився, що вже і землю має. Сидів ціле літо у шинку, а тепер у мене на цигарку просить.

ЗІНЬКО: — А про ліворуцію не казав?

ХОМА: — Та чому ні. Казав! казав, що вона вже є, тай щоби ми всі наймити її захищали. А я її і на очі не бачив, яка вона на масть.

ЗІНЬКО: — Від кого захищать?

ХОМА: — Від кулаків, каже, тай від якоїсь богомазії, чи що...

ЗІНЬКО: — Може буржуазії?

ХОМА: — Так, так! Їй Богу так казав, від бур.. буррр... От не вимовлю.

ЗІНЬКО: — Дивись же мені!.. Як я ще раз почую, що ти хазяйку товаришкою називаєш, то я так тебе згарнізую, що і в двері не потрапиш!

ХОМА: — Та я, їйже Богу, і сам не хочу, та щож мені робить?.. Хазяйка тогди битимуть!

ЗІНЬКО: — (взяв шапку на голову) Ну, ну, не бійся. Я не попушу. А ти ось тут зостанься,

підожди хозяйку. А як вона вернеться то скажи, що я їду в містечко. Я вже там більше дечого дізнаюсь, що воно за порядки нові якісь заводять. Тай коней покувати треба. Завтра їдемо в ліс по дрова. А гляди не засни!.. (шукає). Деж це вона? (Хома стоїть). Чого стоїш? Шукай! (шукає)...

ХОМА: — Таж шукаю! (шукає вслід за Зіньком)

ЗІНЬКО: — (стає врешті перед зеркалом, довго дивиться і плюнув) Тю! Капосна! І не відзивається! Неначе не її шукають, бачиш?

ХОМА: — (глядить у зеркало) Що?

ЗІНЬКО: — Що? Роззява!.. Щож ти бачиш у зеркалі?

ХОМА: — (глядить зза плечий) Бачу вашу голову!

ЗІНЬКО: — А більш нічого?

ХОМА: — Та їй Богу нічого більше!

ЗІНЬКО: — Тумане! А на голові що?

ХОМА: — На голові?.. Та хиба шапка!

ЗІНЬКО: — Шапка?.. А чогож ти шукаєш?

ХОМА: — А я знаю? Казали шукай, то і шукав!

ЗІНЬКО: — Розумна голова! Шукає, не знаючи чого! (Виходить сердитий).

ЯВА 4.

ХОМА: (сам) — От так попав!.. Щож мені тепер діять? За товаришку хазяїн битиме, а не кажи, то хазяйка за кочергу хватає. І

чогож вона прилипає до мене?.. Перше то бувало і слова доброго не скаже, а тільки мурло погане, тумане, а тепер, бач, вже і на шию мало не вішається.. А Феська якби довідалася... Та чорт їх забери всіх. От я краще піду тай денебудь засну на хвилинку... Цілу ніч просидів на тій карнізації (зіває і чухається). Але деж бито?... На дворі холодно... (розглядається) Хиба ось тут залізу під запічок. Як хто надійде, то вчую тай вилізу. (Зіває, хреститься і лізе під піч).

ЯВА 5.

На сцені довшу хвилинку нема нікого. Потім входить Івга, а за нею Рубашкін.

ІВГА: (розглядається) — Сідайте, товариш, а я тільки погляну куди це мій хозяйін вибрався. (Дивиться у вікно). Десь їде, мабуть чи не в містечко. Викинув на віз старе колесо, до коваля певно... Поїхав... От тепер можна буде і уроки починать. (Дає стілець) Сідайтеж!

МІША: — - Благодарю, товаришка. Садітесь ви, пожалуста.

ІВГА: — Мені ніколи. Перекуску треба яку приготувить. Тай не багато ви, товариш, досі навчилися. Вже скоро місяць як почали, а все ще таки кацап. Вам же непременно знати нашу мову, а то відошлють назад.

МІША: — Таварішка дорогая!.. Как мне с вамі учіться кагда ви забралі у меня все вніма-

ніє!.. Я вовсе теряюсь смотря у вашіє харошіє глаза.

ІВГА: — Як це ви попали в комсомол?.. Взялись дітей учить грамоти не знаючи їхньої мови?..

МІША: — Да, ані все еті мальчікі меня харашо і па русскі панімають.

ІВГА: — Та виж їх не розумієте.

МІША: — Мне вовсе не нужно їх панімать. Ідея комунізма не далжна розбіраться в наречіях. Ето русская страна, по тому должен бить і русской разговор.

ІВГА: — Товаришу не забувайте, що це Україна, а не яка русская страна. Тай і вас же сюди не за чим другим прислали з Москви, як учитись нашого языка.

МІША: — Ну да. Учїться. І вот ето для меня хуже. Нікак не їдьот. Адно только я адлічно понял.

ІВГА: — Що такого?

МІША: — Вашіє українськіє варенікі зо сметаной.

ІВГА: (сміючись) Он воно що!.. А Буханців ще не коштували?..

МІША: — Что?.. Буханци?.. Что ето за штука?

ІВГА: — Це така штука, товаришу, що бути на Україні і не покоштувать мужицького буханця, то все одно і не бути. Ось я зараз візьмусь, а ви трохи подождіть. (виходить у комору).

МІША: (сам. Сідає і крутить цигарку) Вот гаворать у Россіи, что здесь у Малороссіи о-

ЯВА 6.

чень неприязной народ... Хахли... Вот дуракі! Разве там знайдуться больш приятная товаришка, как эта хахлушка?... Некагда!.. Какая хорошая, умная, только муж ейо настоящей хахол... Так ми йово під революціонной трибунал, ето контрреволюціонер!.. Іменіе нада реквіровать. Указ уже готов. От тагда і наживайся!

ЯВА 7.

(Івга вносить з комори муку і починає розчиняти тісто.)

ІВГА: — А ви, товариш, вже і закурили?.. Не знаєте, що я цего не терплю?..

МІША: — (скоро кидає цигарку під ніч, видно як Хома піднімає і дальше курить, ховаючись). Ізвиніте таварішка! Йй бо не знал. (на бік) Вот тебе свобода!..

ІВГА: — Нічого. Знайте на другий раз... Так зачинаймо: Що вам треба найперше знати?

МІША: — Скажіте мне, таварішка, якіе у вас билі самі большиє революціонніє ліца?

ІВГА: — По історії, чи по партії?

МІША: — Історическіє, канечно!

ІВГА: — Наливайко. Трясило, Хмельницький, Мазепа, Полуботок, Калниш...

МІША: — Да ето саміє бунтовщикі, асобенно Мазепа!

ІВГА: — Царскії може. А наші визвольники!

МІША: — Аставте еті національніе глупості.

Ето все древняя національная чепуха!

ІВГА: — Все?... Навіть українські вареники зі сметаною?

МІША: — Не шутіте, таварішка! Ето ваша собственность. Ето дело ваших хороших белых ручок!

ІВГА: — Та ні товаришу. Це наші національні, а ви їх любите!

МІША: — Канечно люблю!.. Даже і еті ляпанци, что сейчас делаете!

ІВГА: — Ха—ха—ха... Ляйанці!.. Не знаю товаришу чи до смаку булиби вам наші національні ляпанці?

МІША: — Как? Чтоже ви ето делаете?

ІВГА: — Я бачу, ви товариш, не скоро научитесь по нашому. Вареники знаете вже, а це будут буханці. Буханці! А ляпанців не бачили, а знаете.

МІША: — Да і ляпанци узнаю, кагда пакушаю.

ІВГА: — А ще наших національных!

МІША: — Пуцдай!

ІВГА: — Тільки що цим добром то вже мій чоловік вас може почастує як приїде.

МІША: — Я очень не рад стречаться с етим хахлом.

ІВГА: — (біжить до вікна) От вже його чортяка і несе... Чогожбит так?

МІША: — (схопився) Хто такой?..

ІВГА: — Таж мій чоловік чогось вернувся!

МІША: — (змішаний) Таварішка!.. Схуйте пожалуйста!.. Он не разбирает коммунизма!

ІВГА: — Чогож? Вам же все одно колись треба буде бачитися з ним!

МІША: — Ну да!.. Канечно, тільки не сейчас!.. Кажіть! Куди мене хараніться?..

ІВГА: — От халепа!.. Та кудиж би то вас?.. От там... під запічок лізьте!

МІША: — (в поспіху цілує Івгу і лізе під піч).

ІВГА: — А зась!.. (дає ляпаса. — Побачивши його шапку на столі, кидає за ним).

ЯВА 8.

(Івга бересь за свою роботу, входить Зінько).

ІВГА: — То що?.. Чого вернувся?

ЗІНЬКО: — Чого?.. Дороги не стало!..

ІВГА: — Що?.. Заяць перебіг?

ЗІНЬКО: — Комуна поперек стала.

ІВГА: — Комуна?.. Як то?..

ЗІНЬКО: — Егеж! Моста розкидано на кручі. Там наші хлопці святить її збираються.

ІВГА: — Святить?.. Що ти говориш?..

ЗІНЬКО: — Ось незабаром сама побачиш. Там з твоїх комісарчуків аж піря посиплеться. Ось най я тільки знайду і своє кропило. Десь воно тут здається чи не під запіком. (хоче шукати).

ІВГА: — (встає і заступає отвір) Яке кропило? Божевільний?.. Чого шукаєш? Кажи!.. Там нічого нема!

ЗІНЬКО: — Я вже знаю чого! Я там її сам заховав як гвардійці в село заходили.

ІВГА: — Рушницю?..

ЗІНЬКО: — Таж не коромесло!.. Відступись!..
(хоче відтрити).

ІВГА: — (Уперто не відступає) Там нема її!..
Я сама винесла і сховала під повіткою. Та
на що тобі вона?.. Ще біди якої накличеш
на свою голову!

ЗІНЬКО: — Гляди лишень, щоби не на твою.
Твої товариші вже поховались по мишиних
замках, то нікому буде пожалітись!

ІВГА: — Що? бунт?.. О за це вас по головці по
глядять!..

ЗІНЬКО: — Вже декого і погладили! Твій това-
риш Аврам Мойсеевич вже он пятами у воз
дусі фицає!

ІВГА: — Чоловіче! Бога бійся! Що ти верзеш?

ЗІНЬКО: — Котрого?.. Московського?.. Того я
не боюся. А ти мені мовчи, бо та твоя со-
бачня не визволить тебе як попадеш під на-
родний суд!

ІВГА: — Уважай чоловіче! Бунтівників під сті-
ну ставлять!

ЗІНЬКО: — Знаю!.. За теж їх і на вербах чіпля-
ють. Побачимо чия візьме. А ти ладь вече-
рять мерщій. Смерком сюди зберуться на-
ші хлопці. Перешукаємо село, щоби від ко-
місарчуків і духу не пахло. А я іду пошу-
каю. Де ти її там закинула?

ІВГА: — Поспитай Хому! Він знає!

ЗІНЬКО: — Добре заховала, що й такий роззя-
ва знає. (Виходит).

ЯВА 9.

ІВГА: — (Дивиться за ним у вікно і говорить нишком заглядаючи в сторону печі) Товариш!.. Виходьте!.. Мерщій!
(Вилазить заспаний Хома).

ІВГА: — (Не заprimітила хто то) Ідіть скоро!.
Остережіть!.. Буря надходить!

ХОМА:—Буря? А я скирту на накрив (чухаєсь)

ІВГА: — (побачила і жахнулася) Тфу!.. Що за мара?.. Тебеж який гаспид там утиснув?

ХОМА: — Простіть хазаяйко. Я...

ІВГА: — Що?.. Яка хазайка?....

ХОМА: — То..... Товаришко.... Простіть!.....
Хазяїн.... То.... то.... Товариш казали підодждать вас в хаті, а я цілу ніч не спав, то думав там заснути на часок.

ІВГА: — Тай заснув?..

ХОМА: — Та заснув. Аж отце чую, кажете виходіть товаришу. От я прокинувся і виліз.

ІВГА: — Ідиж, іди до свого діла! Хтзяїн вернеться!.....

ХОМА: — Вже, вернулися? А то чого?..

ІВГА: — Іди не патякай! Там його спитаєш чого! (отвирає двері і випихає. Потім поглядає трівожно у вікно то на запічок).

ЯВА 10.

ЗІНЬКО: — (входить з рушницею) Насилу знайшов. (оглядає) Ну і заржавіла.

ІВГА: — Чоловіче, схаменися!.. Тепер такий час.. Ти знаєш, що тебе чекає як хто побачить тебе із цею забавкою?

ЗІНЬКО: — Який там біс побачить?.. Тепер ні-

кого нема, а до завтра ми собі вже з ними порадимо.

ІВГА: — Ти з вогнем граєшся, чоловіче!.. Подумай, що робиш?.. Закинь її. Прошу тебе. Не наражайся на нещастя!

ЗІНЬКО: — (Тим часом іде до поліції, знімає набої і ладує рушницю) За кого ти мене маєш?.. Хочеш, щоби я перед твоєю босячею на лапках скакав так як ти? Як заразилася тою чортячою комуною, то війсь з ними, а мені не мішай!

ІВГА: — (держить рукою дуло) Зеню!.. Прошу тебе! Опамятайся! Дай собі виговорити!

ЗІНЬКО: — Ну що?.. Говори!

ІВГА: — Успокойся! Сідай! А це дай, я заховую щоби хто не побачив. (хоче взяти рушницю).

ЗІНЬКО: — Остав!..... Я сам заховую як треба буде. Але вперед спробую чи годяща. (Іде до запічка і цілиться).

ІВГА: — З тривогою стає перед ним і заступає собою отвір. — Що ти хочеш робити чоловіче?.....

ЗІНЬКО: — Відступись, не заважай! (Хоче відтрити).

ІВГА: — Не відступлюсь!..... Там..... Там квочка сидить!.....

ЗІНЬКО: — Чорт її не візьме! Я он туди далше в кут..... Геть!.....

ІВГА: — Що ти задумав? Схаменися?

ЗІНЬКО: — Нічого! Раз тільки бухну тай годі!.. Требаж спробувати як небудь. Давно вже

не уживав, прочистить треба!

ІВГА: — Та тут в хаті? Таж сусіди почують тай позбігаються, подумують, що напад який!

ЗІНЬКО: — Хай чують!..... Уступись!.....

(Тисне дуло попри неї)

ІВГА: — (сідає на долівку) Не уступлюсь!.....

Стріляй у мене!.....

ЗІНЬКО: — От дурна!..... За дурну квочку і життя віддалаби!

ІВГА: — А якже!.. За квочку!.. Через днів три і курчата вилізуть, а він стрілять!.. Та іди там у клуню тай там бухай собі, коли вже так наважився.

ЗІНЬКО: — У клуню?.. Там жеж солома. Запалить можна. Тай почують дальше!

ІВГА: — То і не треба. Поїдеш завтра в ліс, то візьми з собою, там вже друге діло!

ЗІНЬКО: — Завтра?.. Хто зна, що буде до завтра. Ти сама полетиш з язиком, щоб остерегти своїх товаришів! Накличеш на мене собак.

ІВГА: — Ні!..... Не полечу! Тільки послухай мене. Закинь цю забавку. Давай я викину набої.

ЗІНЬКО: — О вже що те, то ні!..... Я хочу бути готовим на всякий случай. Піду і таки спробую, а ти гляди, щоби вечерея була на час! (Виходить з рушницею).

ЯВА 11.

(На сцені Івга сама, місить тісто. за хвилю чути на дворі стріл).

МІША: — (Вилазить схвильований) Таварішка!

Рятуйте!.. Ради Бога... Він убє мене як побачить тут!

ІВГА: — Ов! Товариш. Ви вже і мови навчилися, як бачу. І Бог вам провидівся в страху?

МІША: — Я і поклони бить буду тільки рятуйте! Товаришка! (Кидаєсь до неї. Івга його обнімає і на спині у нього відбився знак її обох рук).

ЯВА 12.

(Іва побачила, що Зінько іде, випускає його у бічні двері, як на порозі стає Зінько з рушницею).

ЗІНЬКО: — А це хто?.. Стій!.. Ані крок дальше! (Цілить).

ІВГА: — (стає між ними) Чого ти?.. Таж це наш новий учитель, почув стріл тай прибіг довідатися, що сталося.

ЗІНЬКО: — Так? А чогож то ти його туди в ко мору тащиш? Еге?... Комуна!.. Вже і тут у моїй хаті запахло нею?.. (Бере Мішу за плечі і обертає до публики). Що це за печатка? Моя жіночка вже комуністичні любові заводить?.. А признавайся! Чи це не є та твоя квочка, що сиділа під запічком?

ІВГА: — (Падає на коліна) Прости мені!..

ЗІНЬКО: — Прощу, тільки на тобі отцю забавку, приложи от туди до тої спини і потягни за отце. На!.. (дає рушницю. Міша скориставши з замішання вискакує у двері. Зінько за ним, на дворі чути як кричить) Роззяво!.. Чого став?.. Лови!.. (Івга схопилася і вибігає за ними).

ЗАВІСА.

ДОПИТАВСЯ

або

“АДІН НАРОД, АДІН ЯЗИК”

(Діяльог)

ДІЄВІ ОСОБИ:

Комісар — большевик.

Трохим — мужик.

Комісар сидить за столом. Перед нього приводять Трохима, арештованого за зносини з українським військом.

КОМІСАР: Ви товариш Мазілов?

ТРОХИМ: — Мазілов? Еге-ж, ваше благородіє! Я Мазило Трохим.

КОМІСАР:—Что? Какое вам благородіє! У нас нет ніяких благородій! Всє товариші.

ТРОХИМ: — Виходить, що і ви мені також?

КОМІСАР: — Ну, да!

ТРОХИМ (до себе): — От слава Богу! Попав на товариша. Він певно мене знає. Може на базарі де бачив (до комісара): Так за щож, товаришу мене арештували?

КОМІСАР: — За контрреволюцію. Понялі? Что ви гаварілі на наш Ревком?

ТРОХИМ: — Та щож би я міг на него говорити? Він у мене путящий. Кращої собаки й не треба.

КОМІСАР: — Что? Собака?

ТРОХИМ: — Еге-ж, собака. Мій Гривко. Я сам його з маленького цуценяти вигодував..

КОМІСАР: — Ви повинні годувати. Члени управління повинні питатися на расход общества.

ТРОХИМ: — Та як би то питалися, а то не питалися, а прямо взяли з хати і повели сюди.

КОМІСАР: Й Харашо. Тепер розкажіть мені, товариш, як у вас вибірался Ревком?

ТРОХИМ: — Та він нікуди не вибирався. Він день і ніч на обійстю.

КОМІСАР: — Ви мене не розумієте. Єсть у вас Ревком, ілі нет?

ТРОХИМ: — Таж кажу, що є

КОМІСАР: — Как же он вибірался?

ТРОХИМ: — Нібо то звідки він взявся?

КОМІСАР: — Да, Как он взялся?

ТРОХИМ: — Та-ж кажу, що я вигодував його з маленького.

КОМІСАР: — Да нет! Я не ето спрашиваю! Мне не нужно знать, у каго он питається, мне нужно знать, ад кудова он у вас взялся?

ТРОХИМ: — Від кудова? Та сука мала!

КОМІСАР: — Что? У вас ещо есть етой сук? (Дивиться в список речених назв): Сук, сук! (знайшов): Н, да, Союз Українських Комуністів. (До Трохима): Сук унічтожен. А у вас он ещо есть?

ТРОХИМ: — Та не в мене, а в Гаврила Заверченка. Ще і досі є.

КОМІСАР: — Ви точно знаете, что есть?

ТРОХИМ: — Та-ж знаю. Ще вчора брехала на

мене!

КОМІСАР: — Нет, товариш! Не брехалі, а правду сказали, що ви контрреволюціонер. .

ТРОХИМ: — (дивується) Тоб-то собака сказала?

КОМІСАР: — Малчать! То начальство у вас собаки? Ву знаєте, что за єто я должен послать вас к стенкі?

ТРОХИМ: — Ага, то вона, відьма на мене набрехала? Тай ще й кума.

КОМІСАР: — Кто такой, какая кума?

ТРОХИМ: — Та-ж он та Ксенька, про яку кажете. Не даром її Рябком назвали.

КОМІСА. . — Разве ви знаєте, кто такой Робкор?. У нас єто не виявляється.

ТРОХИМ: — Та я й досі не знав, що то Ксенька, аж ви, товаришу, спсзсбі вам, сказали. Я чув, що її в селі вже Рябком охрестили.

КОМІСАР: — За чім хрестить? Нада только харахо грамоту понімають. Робкор не очень большое іскуство.

ТРОХИМ: — Та якжеж вам не паскудство? Паскудство ще й яке! Відьма проклята! А я дивувався, чого то її Рябком прозвали?

КОМІСАР: — Товариш! Ви канешно пойдьоте к стенкі.

ТРОХИМ: — А хай їй біс! Я вже піду, коли кажете. Але, ей Богу, що морду набю!

КОМІСАР: — Что? Кому морду?

ТРОХИМ: — Таж тій Ксенці. Нехай не бреше!

КОМІСАР:—Ви мне что то не панімаєте. Ну, да вольно. Ви мне одвечайте, что я буду спра-

шівають. Кто в вас вчера бил?

ТРОХИМ: — Та що там бив! Дав ляпанця, а я йому в троє віддав.

КОМІСАР: — Аж троє? Так знаєте ви хто?

ТРОХИМ: — Та хто-ж? Панько Кривий! Оттой, що скачапчився, ще як на Сибірі був. Хотів взяти в мене одного бика.. Казав, що якийсь облизан прислав його.

КОМІСАР: — Да, да, Комнезам. Ну і що взяв?

ТРОХИМ: — Дулю взяв! Або я биків годую для якихсь облизанів.

КОМІСАР: — Пострівайте! Что такое кажете, взяв?

ТРОХИМ: — Дулю, кажу. А бика я не дав.

КОМІСАР: — Что ето "дуля" по вашому? Корова, свиня, чтолі?

ТРОХИМ: — А вжеж, що свиня. Якби не свиня, то не брав би скотину з чужої обори, та ще й робучу.

КОМІСАР: — Да, да! Єто все робочіє. Тепер ніяких буржуєв нет. Робочіє все осталісь.

ТРОХИМ: — Та є ще і бугаї, але в мене нема. В мене самі робочі. Тай тих забирають

КОМІСАР: — Так куди он погнав ету дулю?

ТРОХИМ: — Або я знаю куди? Погрозився кулаком тай пішов!

КОМІСАР: — Разве ви кулак? Сколько у вас землі?

ТРОХИМ: — Та десятии зо шість буде.

КОМІСАР: — Шість? Єто не кулак! Ви пролетарій.

ТРОХИМ: — Та я не про Литаря, а про Панька.

Кажете, що не кулак! Єй же Богу, що кулак. Ось так, о, погрозився! (І показує комісареві кулака).

КОМІСАР: — Что ви? Держіте руки по швам!

ТРОХИМ: — Та біг його знає! Може і шваб! Але пощо мене тут тримаєте? У мене робота є. Або кінчіть, або що.

КОМІСАР: — Товаріш, не нада торопиться. Пай дьом сейчас в комітет, бо я судить сам не магу.

ТРОХИМ: — То се тому мене сюди привели, що ви не можете самі сидіти? У мене-ж робоча днина. Тай чого в комітет? От краще ходім до мене в клуню. Я буду перебирать качани, тай і вам не вкучиться.

КОМІСАР: — Что? Какіі кожани?

ТРОХИМ: — Та які-ж, кукурудзяні Вчора молодив.

КОМІСАР: — Что ви, товариш, нагараділі? Я вас совсем не панімаю. Кто то також по вашему кожани?

ТРОХИМ: — Та простіть, як що не понятно. Я знаю, що у вас там в Москві і не чули про них.

КОМІСАР: — В Москве? В Москве, товариш, больше етой драні, чім у вас. Даже у церквах на чердаках полно!

ТРОХИМ: — В церквах? Дивно! Там їх в церквах ховають? На топливо, мабуть.

КОМІСАР: — Ані самі ховаються дньом, а ночію ходять. Да ви што то другое панімаєте. Должно ви розкажете об етом Сукі, што у Гав-

ріла? Харашо! Пайдьомте туда. Ви, товариш, покажете ету сволоч.

ТРОХИМ: — Та як хочете, то і покажу. Але-ж вона здорово кусається! Така вона злюща, що й не приступай.

КОМІСАР: — Нічаво, товариш! Вазьмьом в поміщ десяток салдат.

ТРОХИМ: — Хиба що застрілять. Але шкода.

КОМІСАР: — Стрелять не лъзя без допросу.

Нада допрос делать.

ТРОХИМ: — Де там! Не поможе. Як Гаврило спустить з ланцюха, то і просить не поможе.

КОМІСАР: — В цепи вазьмьом!

ТРОХИМ: — Та таки ціпом скорше обженешся, як рушницею.

КОМІСАР: — Ну, да!

ТРОХИМ: — Та Гаврило не дасть.

КОМІСАР: — Что ето значить, не дасть? І ево вазьмьом! Ето мятеж. Контрреволюціонное движеніе.

ТРОХИМ: — Ну, коли тепер такий закон...

КОМІСАР: — Да, ето закон!

ТРОХИМ: — А за царя то можна було й десять тримати.

КОМІСАР: — Как? Ані билі ещо за царя?

ТРОХИМ: — Та були. Мій-же Гривко ще за царя був.

КОМІСАР: — Ну, да! Известно. Ревком бил ещо во время япанської війни!

ТРОХИМ: — О, ні, вибачайте! Йому тільки на пятий год.

КОМІСАР: — Здесь у вас в Малороссіи, да! А в

Пітербурґі бил Ревком ещо до япанської війни.

ТРОХИМ: — То може який другий. Бо мій також потайний! Здається і прямо на шию кидається.

КОМІСАР: — Известно, что другой. Он то і царя збросіл!

ТРОХИМ: — От собака, чорти-б його взяли! Царя не пожалів. .

КОМІСАР:—Что ви, товариш, царя захищаєте?

ТРОХИМ: — Та я не захищав, бо далеко. Але таки жалко. Поки був цар, то у нас все таки менше було тої босячнї голопятої. А тепер то кождий жидок, чи кацапчук, що вирвав ся з Сибіру, в начальство преться.

КОМІСАР: — За защиту царя я вас должен ато-слать в Ісполком.

ТРОХИМ: — Куди? З полком? Таж я вже не молодий. У мене жінка і діти. Як мені з полком ходити?

КОМІСАР: — Малчать! Пайдьоте в Ісполком.

ТРОХИМ: — Отсе пеня на мене. (До себе): Мо-же-б хабаря, або що? (Шукає в кишені і виймає гроші): Та вже пожалійте. Саміж кажете, що я товариш вам. Ось тут на табачок.

КОМІСАР: — Что ето? Деньги? Ані не нужны нам больше. (Бере і ховає в кишеню).

ТРОХИМ: — Та, ей Богу, що не маю більше.

КОМІСАР: — Совнарком деньги уничтожил. .

ТРОХИМ: — Хто, сам Марко, кажете? От той богач? Він сам, кажете, уничтожив гроші? А в него їх хбуло до сто бісів. Так що-ж він тепер без грошей?

КОМІСАР: — Гроше єто чепуха. Робочіє все ко мунов жить должни.

ТРОХИМ: — Ну, та як би хоч своя була. А то і свєєї нема і купувать нема за що.

КОМІСАР: — Что купувать.

ТРОХИМ: — Ну, та комуна.

КОМІСАР: — Да ви вовеєм не панімаєте, что такое комуна?

ТРОХИМ: — Та я її з роду в губах не мав. Звичайно мужик. Куди нам до панської їди? У нас кисіль, галушки, вареники..

КОМІСАР: — Что ви дурака корчіте, ілі нарешно?

ТРОХИМ: — Та, ей Богу, що ще не кушав.

КОМІСАР: — Что?... Ви єщо не кушалі?

ТРОХИМ: — Ще ні.

КОМІСАР: — І завтрака не кушалі?

ТРОХИМ (здивований) Та ні вчора ні завтра.

КОМІСАР: — Так будете ужинать.

ТРОХИМ: — Еге жонатий. Але жінка також ще не кушала.

КОМІСАР: — Так пайдьоте в Чека, там палучіте пайок.

ТРОХИМ: — А де-ж чекать?

КОМІСАР: — (веде його до вікна): Відіте єтой красний фляг?

ТРОХИМ: — Там, о? Там зачекать? (До себе)
Я бачив і кращі. Синьо-жовтий, та поскидали.

КОМІСАР:—(відхилив двері): Часовой! Заведіте в Чека! Дать кушать, і завтра на допрос.
(Випихає Трохима за двері). Фу! Вот народ. Ні как не загніюш його!

